

NY MUSIK

i samarbete med
Caroli församling

När dagens ljus...

– musik för trumpet och slagverk

Jürg Frey: *Wen 25* (1999–2007)

Lars Hallnäs: *När dagens ljus...* (1979)

Peter Hansen: *Oktober* (1995)

Jürg Frey: ur *22 Sächelchen* (1989/2006)
*Abendlied, Cadillac, Der andere Photograph, Flugobjekt,
Herbstesnebel, Little, Melodie aus Wien, Nurdu (only you),
Ornement rêvé, Rue du petit musc*

Peter Hansen: *Berlinerkuigel 2* (1988) – uruppförande

Jürg Frey: *Canto II* (1998)

Peter Hansen: *Berlinerkuigel 3* – uruppförande

Lars Hallnäs: *fanfare* (2009) – uruppförande

Jürg Frey: *Wen 44* (1999–2007) – uruppförande

Peter Hansen: *Berlinerkuigel 1* – uruppförande

Alla bolag (2010) – uruppförande
1. *Skalsmörjning*, 2. *Krokodilugnen*, 3. *Smörjskalning*

Tora Thorslund – trumpet

Jerker Johansson – slagverk

Tisdag den 16 mars 2010, kl.19.00

Caroli kyrka, Borås

Fri entré

Jürg Freys (f.1953) *Wen* (1999–2007) är en serie om 59 verk för olika soloinstrument och av kraftigt varierande längd, från några få minuter och upp till över två timmar. Samtliga är uppbyggda av strukturer som upprepas ett varierat antal gånger, men då exakt vad gäller såväl klang som tidsproportioner. Styckena är mestadels extremt glesa men med precisa tidsangivelser, och även om de saknar dynamiska föreskrifter får man tänka sig dem som lågmälda.

”I sin etymologiskt mest ursprungliga form betyder *wen* helt enkelt mönster eller struktur, en struktur i vilken innehåll och form är så oupplösligt förenade att det ena inte låter sig tänkas utan det andra, inte form utan innehåll och inte innehåll utan form. Så betecknar *wen* också skrivandet som det naturligaste uttrycket för medvetandets djup eller centrum, vilket på kinesiska tecknas med ett ord som betyder såväl hjärta som sinne. När Lu Chi (269–302 e.Kr.) använder ordet *wen* får det därför en mängd betydelser. Bara på ytan betyder det litteratur, medan det i själva verket också betyder ansvar, även ett ansvar att säga sanningen, ett ansvar som leder till en definition av att nämna saker vid deras rätta namn.” (Ur Inger Christensen: *Silket, rummet, språket, hjärtat*)

Wen 25 är komponerat för en enda crotal, medan *Wen 44* är för solotrumpet.

När dagens ljus... för flöjt, klarinett, horn, trumpet, cello, harpa och slagverk (1979) komponerades på beställning av en dansk ensemble men blev aldrig framfört. Efter en mycket kort inledning följer det avsnitt för chimes och solotrumpet som här framförs.

Lars Hallnäs (f.1950) har lämnat följande programförklaring:

”Stycket är skrivet som en serie variationer över traditionella bilder av ’gryningen’. Detta tema har styrt valet av instrument medan satsstrukturen har en rent kombinatorisk strukturell grund. Styckets ’idé’ ligger i detta brott mellan sats och yttre motiv: som en bataljmålning, där visserligen de traditionella motiven och deras konturer är skönjbara, men där färg och penselföring tycks sakna varje rimligt samband med de givna motiven.”

Peter Hansens (f.1958) ”*Oktober* för vibrafon (1995) är närmast ett albumblad, komponerat under några timmar en kväll i oktober. Utgångspunkt är dels en höstdikt av Arvid Mörne, dels föreställningen om att stå i en skogsglänta och knappt förnimbart höra ett psalmodikon (här som vibrafon spelad med stråke) ur en stuga i fjärran.”

Den tredje, här aktuella, strofen i Mörnes ”Höstlig vandring” (ur diktsamlingen *Sfinxen och pyramiden*, 1944) lyder:

*Men i tysta natten blickar Hösten
hjälplos ner på havets månbeglänsta,
milda svall mot skumbetäckta stränder,
medan jordens vandrare befriad
skådar sann sin värld i evighetens
oföränderliga stjärnehimmel*

Visserligen påstod **Jürg Frey** redan 1995 att han hade skrivit sina allra sista *Sächelchen*, nämligen *Zwei allerletzte Sächelchen* för piano (senare även för stråkkvartett). Men så blev det inte. De följdes av *23 Sächelchen* för klarinett (2000), *14 Sächelchen* för saxofon (2002) och slutligen **22 Sächelchen** för trumpet och slagverk (1989/2006). Av den senare dateringen förstår vi att dessa småsaker – vilket är just vad titeln betyder – är något han samlat på sig sedan länge. Den första samlingen kom redan 1995 och bär titeln *An die Stadtvögel – Fünfzig Sächelchen für Gitarre*. Många av styckena i den ingår även i de senare samlingarna, men nya har också tillkommit. Sålunda är åtminstone fyra av de här framförda styckena från ett annat årtusende.

Vi har vant oss vid att Jürg Freys musik tar tid på sig och bär på ett närmast gravitetiskt allvar, trots sin ofta viskande lätthet. I dessa småstycken möter oss en delvis annorlunda musik – inte mindre allvarlig, men uttalat anspråkslös. Detta är småsaker han samlat på sig utefter vägen, ungefär som ett barn samlar stenar vid stranden.

Nurdu (only you) – som gissningsvis fått sin titel av den melodiska kurvaturens likhet med The Platters hit från 1955 – är en sentida, ”filtrerad” variant av *Cadillac*; *Ornement rêvé* bygger på repetition enligt mönstret från *Wen*-serien. Styckena spelas, efter tonsättarens önskemål, i alfabetisk ordning.

1989 avslutade **Peter Hansen** arbetet med det timplånga vibrafonstycket *First Trajectory – For Zoltán Jeney*, vilket bygger på bland annat repetition av ackordiska motiv. *Berlinererkugeln* är samlingsnamnet på överblivna sådana motiv ur skissböckerna till verket. Varför just Berlin? Jo, vid denna tid besökte Hansen ofta staden för att ta lektioner av Zoltán Jeney, som bodde där som stipendiat under ett år. Följaktligen bär dessa fragment noteringar som (Traj.skiss – Wannsee), (Traj.skiss – Zugbummeln) men även (Traj.skiss – Fleksnes). Den som hört *First Trajectory* känner genast igen sig.

Jürg Frey skriver: ”*Canto II* för trumpet (1998) skrevs för en serie med korta konserter som under tre år hölls i Zionskyrkan i Berlin. Varje tisdag klingade uruppförandet

av ett solostycke. Jag skrev flera stycken för detta sammanhang, bland dem *Canto II*, i vilket den ton som spelas på en plats i kyrkan och den efterklang som utspelar sig i hela kyrkan bildar skilda karaktärer, som träder i förbindelse med varandra genom skillnaden i klangkvalitet och rumslighet.”

Mycket av **Lars Hallnäs**’ musik är byggd – inte bara på en uttalat sträng strukturell grund (han ser sig följaktligen som stående i en modernistisk tradition), utan utifrån föreställningen om ett sökande i det förgångna. Tidigare har han hänvisat till upphittade melodier (om än fiktiva) av författare som Matthias Claudius och Georg Trakl, och på senare tid har han talat om sina stycken som ruiner, som låter ana konturerna av musik – om man lyssnar noga. Liknande förhållningssätt präglar hans stycken för solotrumpet (2009):

”Musikalisk arkeologi kan handla om försök till tidstrogen tolkning av gammal musik, som t.ex. *Concentus Musicus* tolkningar av J. S. Bachs musik. Men det kan också handla om musik, som gräver i skärvorna efter en tradition. *Fanfare* handlar om tio försök att skriva en fanfar. Inte genom imitation, utan snarare genom att just gräva i skärvorna efter en förlorad tradition. Inom ramen för en postmodernistisk ideologi är det helt legitimt att leka med stilar, allusioner och imitationer, att dekonstruera bilden av något. Vad nu dessa stycken – och andra skrivna under samma period – än handlar om, så inte är det en postmodernistisk dekonstruktion. Tvärtom handlar det om en konstruktion av något, en arkeologisk tolkning av något hittat.”

Om detta programs yngsta komposition skriver **Peter Hansen**:

”När hörde du senast en komposition med med titeln *Alla bolag*, framförd av en ensemble bestående av sordinerad trumpet och vibrafon? Kvällens händelse är nästan lika unik och rar som Kohouteks komet (om nu någon till äventyrs minns denna då upphaussade 70-talskomet) eller senaste svenska totala solförmörkelsen den 30 juni 1954. (Nästa lär inträffa den 16 oktober 2126). Emedan *Alla bolag* väl knappast kommer att bli en kioskvältare, och en såpass apart ensembleryp som trumpet och vibrafon kan sägas vara ovanlig, t.o.m. med efterkrigsromantikens utbud av besynnerliga instrumentkombinationer som måttstock, är det nog risk att detta alster denna kväll trefalt klingar för första, sista och enda gången innan dess toner för alltid försvinner ut i atmosfären. Spetsa därför edra öron denna afton! De något egensinniga titlarna är citerade felsägningar som kunde höras (dock ej ses) på televisionen under februari 2010 samt ett lösryckt citat ur en science fiction-novell av Robert Sheckley.”